

86. Küreselleşme çarkında çeviride uzmanlık kavramının bugünkü boyutu:, Akademi-piyasa işbirliğine giden süreçte yeni atılımlar: İŞKUR örneği

Fadime ÇOBAN¹

APA: Çoban, F. (2022). Küreselleşme çarkında çeviride uzmanlık kavramının bugünkü boyutu:, Akademi-piyasa işbirliğine giden süreçte yeni atılımlar: İŞKUR örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 1344-1353. DOI: 10.29000/rumelide.1188808.

Öz

Küreselleşmenin muazzam boyutlara ulaştığı yirmi birinci yüzyılda, çeviri olgusunun ele alınış şekli ve çevirmenden beklenen adımlar da değişmeye başlamıştır. Bilindiği gibi çağımız teknoloji çağıdır. Metinler artık çok kısa bir sürede yazılmakta ve anında çevirisine ihtiyaç duyulmaktadır. İki gün önce gündem olan bir metin, hızlı okunması ve sosyal medya gibi platformlarda hızlı yayılmasıyla bugün güncelliğini yitirebilir. İnternet'in henüz gelmediği dönemde, çevirmenler geçimlerini bir veya iki metin türü ve geleneğinde uzmanlaşarak sağlayabilmekteyken, artık daha fazla sayıda alanda uzman olmak gerekebilmektedir. Özellikle haber siteleri, şirketler, internet alışveriş sayfaları haber içerikleri ya da ürünlerini uluslararası ortamda da servis etmek için çeviriye ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanı sıra, basılı metinlerin çoğu internet ortamına aktarılmıştır. Bundan böyle kullanıcılar dijital okuryazarlığın kendilerine sağladığı avantajlar çerçevesinde, içeriklerin kendi ihtiyaç duydukları kısımlarını "scroll down" yaparak çok kısa bir sürede okuyabilmektedir. Bu, farklı içeriklerin ve yeni ihtiyaçlara uygun metin türlerinin üretilmesi anlamına gelmektedir. Böyle bir ortamda, çevirmenlerin pek çok alanda kendini geliştirmesi gerekmektedir. Benzer şekilde Mütercim Tercümanlık bölümlerinde ders veren öğretim elemanları, belki de 10-15 yıl öncesinde çeviri piyasasında ihtiyaç duyulan çeviride uzmanlık alanları sayıca sınırlı olduğundan, bu uzmanlık alanlarına ilişkin dersleri öğrencilere sadece bir iki metinde uzmanlaşarak kolaylıkla aktarabilmekteydi. Seçmeli ders sayısının sınırlı olduğu bu zamanlarda, bu anlamda süreç yönetimi daha kolaydı. Ancak farklı içeriklerin her geçen gün artmasıyla, çeviri eğitimcileri de piyasayı akademiye taşımak açısından farklı metin türlerinde artık deneyim kazanmak zorundadır. Böylece öğrencilere piyasanın mezun olduktan sonra kendilerinden ne beklediği gösterilebilir. Günümüzde çeviri derslerinin giriş düzeyinde verilmesi artık yeterli değildir. Özellikle daha yoğun uygulama gerektiren yerelleştirme, makine çevirisi ve post-editing-son biçimleme, medikal cihaz çevirileri, görsel işitsel çeviri, işaret dili tercümanlığı vb. gibi yeni uzmanlık alanları ortaya çıkmıştır. Çeviri eğitimcilerinin bu derslerde çok kısa sürede uzman olmaları ilk başta mümkün olmayabilir. Bu anlamda zaman zaman çeviri piyasasında deneyimli olan çevirmenler mütercim tercümanlık bölümlerinde çoğunlukla kısmi zamanlı ders vererek akademik-piyasa etkileşimine katkı yapan paydaşlardır. Ancak mütercim tercümanlık bölümlerinde mesafe faktörü, üniversitenin bütçe ayırmaması gibi nedenlerle dışarıdan uzman her zaman çağrılmayabilir. Ya da dışarıdan eleman çağrılabilirse de başka alternatiflerle takviye yapmak uzmanlaşma süreci açısından kaydadeğer olabilir. Bu çalışmada, üniversitelerin mütercim tercümanlık bölümlerine bir fikir sunmak ve böylelikle çeviride uzmanlaşmanın daha da sağlanabilmesi için İŞKUR odağında mesleki eğitim kursları tasarlanarak çevirmen adaylarının eldeki koşullar çerçevesinde uzmanlık kazanıp kazanamayacağı tartışılmıştır. Söz konusu kursların dışarıdan bir kişi görevlendirilerek daha az bütçeyle uzaktan verilebileceği de düşünülmektedir. Ancak tartışma yazısı olarak düşünülen bu

1 Dr. Öğr.Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü (Bartın, Türkiye), fcoban@bartin.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3598-9122 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 29.07.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1188808]

Çalışmayla İŞKUR gibi kurumlarla eğitsel işbirliği yaparak da öğrencilere faydalı olunabileceğine inanılmaktadır. Bu açıdan çalışmanın sonunda Bartın örneğinde İŞKUR işbirliği ile bir mesleki eğitim kursu tasarısına yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mütercim Tercümanlık, eviride uzmanlık alanları, uzmanlık, İŞKUR

The current dimension of the concept of specialization in translation in the globalization process: New breakthroughs leading to academy-market cooperation: The Case of ISKUR

Abstract

In the twenty-first century, when globalization has reached enormous dimensions, the way the translation activity is handled and the steps expected of translators have also begun to change. As known, our age is the age of technology. Texts are now written in a short period and there is a need for instant translation. A text that was on the agenda two days ago might become out of date today due to its fast consumption and instant spread on social media. While translators could earn their living through specialization in one or two text types in the era, when the Internet was not familiar, it may now be necessary to be specialized in many more areas. Particularly news sites, companies, and internet shopping pages need translation activity to serve their contents or products for the international environment. Besides, most of the printed texts have now been transferred to the Internet. From now on, users can choose the part of the content they need to read within the framework of the advantages of the concept of digital literacy by “scrolling down.” This means producing different content and text types suitable for new needs. In such environments, translators have to improve themselves in many areas. Nevertheless, the lecturers teaching in the Translation and Interpreting departments could quickly transfer courses about these specialized areas to the students via specializing in only one or two texts 10-15 years ago because the areas of specialization in translation needed in the translation market were then limited in number. At those times when the number of elective courses was few, process management was more straightforward in this sense. However, as a result of an increasing number of different contents, lecturers have now to gain experience in different text types to move the market to academia. Thus, prospective students can be shown what the market expects of them after their graduation. From now on, localization, machine translation, post-editing, translations of medical devices, audio-visual translation, sign language interpreting, etc., should be practiced in more detail rather than giving translation courses at the introductory level. New areas of specialization seem to have emerged. Then, in the beginning, it may not be possible for lecturers to become experts in these courses in a very short time. In this sense, experienced translators in the translation market sometimes serve as the stakeholders who contribute to the academic-market interaction by offering part-time lectures within the translation and interpreting departments. However, such experts may not give lectures for reasons such as the factor of distance and the lack of budget of the university in translation and interpreting departments. Though the university can meet the cost of a part-time lecturer outside the university, alternatives can be remarkable for the specialization process. In this study, it has been discussed whether prospective translators can gain expertise within the framework of the conditions at their hands by designing training courses on the focus of ISKUR to present an idea to the translation and interpreting departments of universities and thus provide further specialization in translation. It is thought that these courses can be given remotely, with less budget, by assigning an external person. Still, this discussion-based paper is believed to help students thanks to educational cooperation with

institutions such as ISKUR. In this regard, at the end of the study, a training course has been designed in the case of Bartın City.

Keywords: Translation& Interpreting, specialized texts in translation, specialty, ISKUR

Giriş²

Dijital çağın yaşandığı bu yeni yüz yılda insanlar her geçen gün son teknolojik ürünlerle çevrelenen bir zaman diliminde yaşamaya başlamıştır. Bu gelişmelere ayak uydurmak bireysel açıdan yeni becerilere sahip olmayı gerektirmektedir. Ayrıca teknolojik ilerleme sadece insanları değil bilim dallarını ve mesleki ortamları da ciddi ölçüde etkilemektedir. Dijitalleşmenin etkileri çeviribilim ve çeviri olgusunda da rastlanılabilir. Zira önceden sadece dilsel bir aktarım şeklinde görülen, zamanla kültürel aktarım şeklinde de ele alınmaya başlayan çeviri kavramı bugün teknolojik dönüş altında da incelenmesi gereken bir kavrama dönüşmüştür³. Dolayısıyla çevirmenden beklenen tutumlar da bir 10-20 yıl öncesiyle kıyaslandığında aynı değildir. Günümüzde uzmanlık alanları sayısı kaydadeğer bir şekilde artmış ve yeni ortaya çıkan alanlarda farklı metinlerin yazılmasına ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Çevirmenler, çok eskiden sadece bir ya da iki çeviri alanında uzman olarak geçimlerini sağlayabilmekteyken, çeviriden para kazanma olasılığının şu anki şartlara göre artırılabilmesi için daha fazla çeviri alanına yönelmek de gerekebilmektedir. Zira günümüzde özellikle sosyal medya metinleri, reklamlar, teknik metinler hızlıca üretilip, hızlı tüketilmektedir. Bu tür metinlerin çevirisinde hız faktörü önemli hale gelmiştir. Metinler ne kadar hızlı çevrilirse, o kadar çok çeviri işi alınabilmekte ve çevirmenler artık aynı anda bile birden çok çeviri işi yürütebilmektedir.

Çevirmenlerin teknoloji ve iletişim çağında kendilerinden talep edilen beceri setlerinin genişlemesi gibi durumlara uyum sağlayabilmesi ise çağdaş bir çeviri eğitimiyle mümkün olabilmektedir. Çağdaş sayılabilecek bir çeviri eğitimi ise geçmiş odaklı değil gelecek odaklı olmalıdır. Mütercim Tercümanlık bölümlerinde verilen zorunlu ve seçmeli derslerin sayısı geçmişe oranla artmıştır. Çünkü piyasada artık çeviri talep edilen bir sürü alan bulunmaktadır. Bu anlamda eskiye nazaran bu bölümlerde eğitim veren öğretim elemanlarının ders yönetimi ve derste uzmanlık kazanma süreçlerinin zorlaştığı da söylenebilir. Çağımızda çeviri derslerinin giriş düzeyinde verilmesinden ziyade daha detaylı anlatılması gereken yerelleştirme, makine çevirisi ve post-editing (son biçimleme), medikal cihaz çevirileri, görsel işitsel çeviri, işaret dili tercümanlığı vb. gibi yeni uzmanlık alanları ortaya çıkmıştır. Bu derslerin detaylı anlatılması, çevirmen adaylarının piyasayı tanınması açısından önemlidir. Ayrıca çevirmen adaylarına gerçek zamanlı çeviri piyasasını takip edebilmeleri için bir ders ortamı içerisinde uygulamalar yaptırılmalıdır. Bunun için ise dışarıdan destek almaya ihtiyaç duyulabilmektedir. Çünkü mütercim tercümanlık bölümlerinde ders veren öğretim elemanı sayısı nicel olarak yetersiz olabilmekte ve söz konusu derslerde henüz tam bir uzmanlık kazanma şansı her zaman olmayabileceği için kısmi zamanlı ders vererek akademik-piyasa etkileşimine katkı yapan paydaşlara ihtiyaç duyulabilmektedir. Çevirmen adaylarının uzmanlık kazanma sürecinde bu bir yöntem olabilse de mesafe faktörü, üniversitenin bütçe ayırmaması gibi nedenlerle dışarıdan uzman her zaman çağrılanmayabilmektedir. Dışarıdan eleman çağrılrsa da alternatif yaklaşımların denenmesi de uzmanlaşma sürecine katkı yapabilir.

Bu çalışmada, üniversitelerin mütercim tercümanlık bölümlerine bir fikir sunmak ve böylelikle çeviride uzmanlaşmanın daha da sağlanabilmesi için İŞKUR odağında mesleki eğitim kursları tasarlanarak

² Bu araştırma esnasında düşüncelerini paylaşan ve çalışmaya katkı yapan uzman çevirmen Ali Osman TEZCAN'a ve Emrah BÜKE'ye teşekkürlerimi sunarım.

³ Çeviride dönüşler için bkz. Snell Hornby, M. (2000). *The turns of translation studies: new paradigms or shifting viewpoints*, Benjamins Publishing Company.

çevirmen adaylarının eldeki koşullar çerçevesinde uzmanlık kazanıp kazanamayacağı Bartın ili örneğinde bir mesleki eğitim kursu tasarısı sunularak tartışılmıştır. Söz konusu kursların dışarıdan bir kişi görevlendirilerek daha az bütçeyle uzaktan verilebileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın tartışma kısmına geçmeden önce ise, uzmanlık, uzmanlaşma, çeviride uzmanlık kavramlarına değinilerek öğrencilerin çeviride uzmanlaşma sürecinde karşılaşılabileceği engeller açıklanmıştır.

Araştırma sorunları

1. Uzmanlık ve uzmanlaşma kavramları tanımları nelerdir?
2. Çeviride uzmanlık kavramı nedir?
3. Çeviride uzmanlaşmada öğrenciler tarafından karşılaşılan engeller nelerdir?
4. Çeviride uzmanlık kazanılmasında İŞKUR'un rolü ne olabilir?
5. İŞKUR bünyesinde düzenlenecek tasarı mesleki eğitim kursları çeviride uzmanlık kazanılması sürecine katkı yapabilir mi?

Yöntem

Bu çalışmada İŞKUR odağında çeviride uzmanlık kazanılmasında tasarı mesleki eğitim kurslarının yeri betimleme yaklaşımı ile açıklanmıştır.

Çalışmanın sınırı

Alanyazın tarandığında, çeviribilim literatüründe İŞKUR ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış olmasından dolayı, bu çalışma ilgili alanda literatür oluşturmak adına öncü bir çalışma olarak ele alınabilir. İŞKUR ile ilgili en temel kaynak olarak “Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Genelge”den yararlanılmış ve çalışmanın sınırları belirlenmiştir. Yıllık işgücü eğitim planı illere göre değiştiğinden, Bartın şehri bölgenin turistik yapısı nedeniyle İŞKUR örnek tasarısı olarak seçilmiştir.

Uzmanlık ve uzmanlaşma, çeviride uzmanlık kavramı üzerine ve çevirmen adaylarının uzmanlaşma sürecinde karşılaştıkları engeller

Uzmanlık (ing: specialty), belli bir alanda uzmanlaşma sürecinin tamamlanmasından sonra mesleğe ilişkin edinilen nitelik veya özellikler olarak tanımlanabilirken⁴ uzmanlaşma (ing: specialization), uzmanlık kazanma süreci ve bu süreçte çalışma alanına ait edinilen bilgi birikimi şeklinde⁵ ele alınabilmektedir. Mütercim tercümanlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin dört yıllık lisans eğitimi boyunca aldıkları eğitim aslında uzmanlaşma süreçlerini yansıtmaktadır. Öğrenciler aldıkları dersler, ilgi alanları veya yakın hissettikleri alanlar sayesinde dört yıllık süreç içerisinde ilerideki uzmanlık alanlarını belirleyerek uzmanlaşma sürecini başlatabilmekte ve sonunda bir uzmanlık kazanabilmektedir. Bazı öğrenciler yerelleştirme süreçlerinde uzmanlaşmak isterken (post editing-son biçimleme, proje yöneticiliği, yerelleştirme mühendisliği, görsel işitsel çeviri, video oyun çevirisi, genel olarak çeviri teknolojileri alanlarında uzmanlaşma), bazı öğrenciler ise çeviride diğer alanlarında (hukuk çevirisi, edebi çeviri, ticari metin çevirileri, basın çevirisi, tıbbi çeviri, sosyal bilimler metinleri vb. çeviri alanlarında) uzmanlaşmak isteyebilir ya da kendilerini bir ya da birkaç alana yakın hissedebilir.

⁴ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/specialty> Erişim: 19.06.2022

⁵ <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/specialization> Erişim: 19.06.2022

Uzmanlaşma süreci tamamlanınca kazanılan uzmanlık çevirmen adaylarının mezun olduktan sonra geçimlerini sağlayabilecekleri alanları ifade etmektedir.

Dört yıllık lisans eğitimleri boyunca, çevirmen adayları zaman zaman uzmanlaşma sürecinde zorluklar yaşayabilmektedir. Özellikle eğitim alınan üniversite öğretim elemanı sayısının yetersiz olması, dış paydaşlardan ders almanın zaman ve maddi koşullar yüzünden mümkün olmaması, akademik kadronun çoğunlukla çevirmenlik mesleği dışında bireylerden oluşması gibi nedenlerle çevirmen adayları çeviride tam bir uzmanlık kazanmadan mezun olabilmekte ve neticede pedagojik formasyon alarak çevirmenlik dışında öğretmenlik ya da başka mesleklere kayabilmektedir. Bununla birlikte, akademi ve çeviri piyasası arasında oluşan boşluk nedeniyle, çeviri eğitimi gerçek zamanlı çeviri piyasasından uzak şekilde verilebilmekte, neticede çevirmen adayları piyasada kendilerini neyin beklediğini bilemeden mezun olabilmektedir. Bu da çevirmen adayları açısından işsiz kalma korkusuna ve neticede cesaret kırılmasına yol açmaktadır. Özellikle makine çevirisi sistemlerinin geliştiği bir dönemde, çevirmen adaylarının çevirmenlik mesleğinin geleceği konusunda kapıldığı endişe düşünüldüğünde ve teknik/teknolojik alanlarda yeterli donanımda bir çeviri eğitimi verilememesi durumunda öğrenciler çeviri araçlarını yetkin kullanamadan mezun olabilmektedir. Bu da ileriki dönemde geleceğin çevirmenlerinin bu meslekten soğuması anlamına gelebilmektedir.

Bu sorunlara bir çözüm bulabilmek ve akademi-piyasa işbirliğini sağlayarak çevirmen adaylarının çeviri piyasasında kendilerini yer bulabilmeleri için çeviride uzmanlık kazanmak önemlidir.

Çeviride uzmanlık kazanılmasında İŞKUR'un yeri

İŞKUR hakkında

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 4 Ekim 2000 tarih ve 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu yerine kurulmuştur. Bununla birlikte, 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Anayasa Mahkemesi tarafından 31.10.2000 tarih ve Esas No: 2000/63, Karar No: 2000/36 sayılı karar ile iptal edilmiştir. İptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından ancak dokuz ay sonra söz konusu kararname yürürlüğe girebilmiştir. Dokuz aylık süre içerisinde, yeni bir yasal düzenleme yapılamamıştır. Bu nedenle Kurum faaliyetlerini yasal zeminden yoksun bir şekilde yürütmek durumunda kalmıştır. Bunlara ilaveten Kurum, kuruluş yasasına TBMM tarafından 25 Haziran 2003'te kabul edilen ve 05.07.2003 tarih ve 25159 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile kavuşabilmiştir. İstihdamın korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine destek olarak işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek için kurulan Türkiye İş Kurumu yeni yasa sayesinde, görev alanı genişletmiş ve işçi bulma hizmetinin yanı sıra aktif ve pasif işgücü politikalarını hayata geçirebilecek bir yapıya kavuşturulmuştur. İŞKUR bünyesinde, katılımcı ve toplumsal diyaloga açık bir organizasyon modeli benimsemiş, istihdam politikalarının tesis edilmesinde katkı sağlamak üzere, kamu ve üniversite temsilcilerinin de bulunduğu bir Genel Kurul oluşturulmuştur. Yönetim kurulu, işçi, işveren, esnaf ve sanatkârlar temsilcilerinden belirlenmiştir. İŞKUR tarafından zamanla il bazında, Bölge Müdürlükleri yerine İl Müdürlükleri oluşturulmuştur. Etkin hizmet verebilmek için ise Kurum bünyesinde, nitelikli personel istihdamını sağlamak üzere kariyer meslek olarak İstihdam Uzmanlığı da tesis edilmiştir⁶.

Tartışma ve bir mesleki eğitim kursu tasarısı örneği

⁶ <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/tarihce/> Erişim: 21.06.2022

İŞKUR tarafından yayınlanan “Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Genelge” incelendiğinde, kurum bünyesinde mesleki eğitim kursları düzenlendiği görülmektedir. Aslında, “*mesleki eğitim kursları, İŞKUR’a kayıtlı herhangi bir mesleği olmayan, bir mesleği olmakla birlikte mesleğinde iş bulamayan veya mesleğinde yeterli olmayan işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla düzenlenen kurslardır. Kurslar işverenlerden veya işgücü piyasasından gelen taleplere bağlı olarak açılmaktadır*”⁷. Anlaşılabileceği üzere kurslar aslında işsiz grupları hedeflemektedir. Bununla birlikte henüz mezun olmamış veya henüz uzmanlaşma sürecini tamamlamamış olan ya da uzmanlık alanına henüz karar veremeyen çevirmen adaylarının da bu mesleki eğitim kurslarına katılımı akademik ortam tarafından sektörle işbirliği yapılarak sağlanabilir⁸ (bkz. Dipnot) ve böylece akademi-piyasa arasındaki boşluk bir derece giderilebilir. Böylece çevirmen adayları, piyasada kendilerini neyin beklediği konusunda zihinlerinde oluşan önyargıları daha mezun olmadan kırabilir. Mesleki deneyim açısından bu tarz fırsatlar yararlıdır. Söz konusu yönetmeliğin 8/1.maddesinde şöyle bir hükümden bahsedilmektedir. “*Yıllık işgücü eğitim planında yer alan mesleklerde kurs düzenlenebilmesi için işgücü piyasasından veya işverenlerden talep gelmesi gerekir. Söz konusu talebin, il müdürlüğü tarafından yapılacak çalışmalar sonucunda Kurum kayıtlarından karşılanamaması halinde Genel Müdürlükten uygunluk onayı alınması şartıyla sadece karşılanamayan kısım için mesleki eğitim kursu düzenlenebilir*”⁹. Hükümde “yıllık iş gücü eğitim planında yer alan meslekler” ifadesi geçmektedir. Bu mesleklerin yer aldığı eğitim planları İŞKUR tarafından il müdürlükleri bazında her yıl yayınlanmaktadır. Bununla birlikte 2022 yılına ait İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa gibi büyük şehirlerinin eğitim planlarında mütercim, tercüman, çevirmen kavramları taratılmış ancak bir bulguya rastlanmamıştır¹⁰. Bununla birlikte çalışmanın başladığı yer olan Bartın İli içerisindeki İŞKUR yöneticileriyle yapılanda görüşmede, Bartın İli bazında¹¹ işveren talebiyle veya işgücü piyasası (çeviri büroları, çeviri piyasası) en az yüzde 70 istihdam taahhüdü verildiği taktirde mütercim tercümanlık için mesleki eğitim kursu açılacağı belirtilmiştir. Bu noktada üniversitelerin mütercim tercümanlık bölümü öğretim elemanları ve çeviri piyasasında çalışan çevirmenlere iş düşmektedir. İç ve dış paydaşlar olarak üniversitelerin bulunduğu il bazında akademi-piyasa işbirliği neticesinde, mütercim tercümanlık yıllık mesleki eğitim planlarına dahil olabilir. En az Yüzde 70 istihdam taahhüdü verildiği taktirde de mesleki eğitim kursları tesis edilebilir.

Mesleki eğitim kurslarıyla ilgili yönetmeliğin 10/8.maddesinde şöyle bir hüküm de göze çarpmaktadır: “*Çalışanlara yönelik olarak hizmet sağlayıcılarla iş birliği kapsamında mesleki eğitim kursları düzenlenebilir. Düzenlenecek eğitimlerde yükleniciye¹² eğitici gideri ödenebilir. Bu kapsamda düzenlenen kurslara katılan kursiyerlere kursiyer zaruri gideri ödenmez ancak 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi gereği ödenecek sigorta primleri Kurum tarafından karşılanır ve kurs bitirme sertifikası verilir.*”¹³. Bu hükümden anlaşılabileceği üzere mesleki eğitim kursu açılması durumunda İŞKUR eğitici giderlerini ödeyebilmekte ve kursiyer zaruri giderleri dışında, sigorta primlerini karşılayarak kurs bitiminde kursiyere bir sertifika vermektedir. Böylelikle, iç ve dış paydaşların destekleriyle illerinde mesleki eğitim kursu açılma imkanına kavuşan çevirmen adayları, bu kurslara katılarak kursun sonunda

7 <https://www.iskur.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/aktif-isgucu-hizmetleri/> **Erişim:** 21.06.2022

8 “*Eğitilmelere katılmalarına ve istihdam edilmelerine engel durumları bulunmadığının uygun görülmesi halinde, sadece yükseköğretim [öğrencileri] ve açık öğretimdeki öğrenciler kurslara katılabilirler*” <https://www.iskur.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/aktif-isgucu-hizmetleri/> **Erişim:** 21.06.2022

9 <https://www.istib.org.tr/resim/siteici/files/meis.pdf> **Erişim:** 25.06.2022

10 <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/ihaleler/?page=1> **Erişim:** 25.06.2022

11 Bartın’da mütercim tercümanlık mesleğini İŞKUR il bazlı yıllık mesleki eğitim planına dahil etmek amacıyla girişimler başlamıştır.

12 Eğitim verilmesini talep eden kurum ya da birey.

13 <https://www.istib.org.tr/resim/siteici/files/meis.pdf> **Erişim:** 25.06.2022

sertifika alabilir ve bu sertifikayı ileride istihdamlarını kolaylaştırmak için özgeçmişlerine ekleyebilirler. Ayrıca üniversite içinde başlayan çeviri uzmanlığı eğitimi bu mesleki eğitim kursları sayesinde saha tecrübesine dönüşebilir.

Mekân kısıtlamaları ve masraflara karşılık “Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Genelge”de 22/8.maddesinde şu şekilde bir hüküm de yer almaktadır: “*Mesleki eğitim kursu düzenlenecek mesleğin uygun olması halinde Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak uzaktan eğitim yöntemleri ile de kurs düzenlenmesi mümkündür.*”¹⁴. Kursun uzaktan eğitim yoluyla verilmesi mekân sorununu çözerek, daha çok hedef kitle anlamına gelmektedir. Böylece bu kurslardan aynı anda pek çok mütercim tercümanlık öğrencisi istifade edebilir. Hatta iç ve dış paydaşların destekleriyle, diğer illerin yıllık eğitim planlarında yer alan meslekler grubuna mütercim tercümanlık dahil olursa, uzaktan eğitim pek çok ilden öğrenciyi sunulabilir.

Çeviride uzmanlık kazanılmasında yeterli koşulların sağlanması durumunda İŞKUR bu nedenle önemli bir konuma sahiptir. Böylelikle, akademi sektör işbirliği sağlanarak il bazında bile olsa mesleki eğitim kursları tahsis edilebilir. Söz gelimi, mera hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olduğu İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde, İl Müdürlükleri bazında paydaşların katılımıyla mütercim tercümanlık o yılki eğitim planına dahil edilebilirse, mesleki eğitim hayvancılık metinleri üzerine verilebilir. Böylece, İç Anadolu ya da Doğu Anadolu bölgelerinde okuyan mütercim tercümanlık öğrencileri hayvancılık metinleri çevirisi alanında uzmanlaşırken, il veya bölge bazlık bir ihtisaslaşma söz konusu olacaktır. Eğitimlerin bilgi teknolojileri kullanılarak uzaktan verilmesi sayesinde ayrıca dışarıdan öğrenciler ilgileri varsa bu kurslara katılabilirler. Böylece en azından öğrenciler istedikleri uzmanlık alanında sahaya uygun bir eğitim alabilir ya da ihtisaslaşma daha sağlam temellere oturtulabilir. Bu şekilde de hayvancılık ve tarım konularına ilgi gösteren bir çevirmen adayı kendi ilgi alanıyla ilgili bir tecrübe kazanacaktır. Hatta çevirmen adayları belli koşullar gözetilerek¹⁵ başka mesleki eğitim kurslarına katılarak farklı alanlarda (bilgi teknolojileri, sanayi, havacılık vb.) da uzmanlık kazanabilir.

Bartın ili örneğinde İŞKUR odağında bir mesleki eğitim kursu tasarısı

Kurs süresiyle ilgili olarak söz konusu genelgede İl müdürlüğü tarafından düzenlenecek kurslarda uygulanacak sürelerle ilişkin olarak Yönetmeliğin 25/1.maddesinde “*Toplam kurs süresi; kursun düzenleneceği meslek konusunda eğitim programını onaylayan üniversitenin veya MEB’in belirlediği süre kadardır.*” hükmüne ve 25/2.maddesinde “*Toplam kurs süresi yüz altmış fülî günü aşamaz.*”¹⁶ hükmü yer almaktadır. Bu nedenle tasarlanan kursun süresi, kursun bitirilmesi için tanınan azami kurs süresi yerine yüz yirmi gün olarak tasarlanmıştır.

¹⁴ <https://www.istib.org.tr/resim/siteici/files/meis.pdf> **Erişim:** 25.06.2022

¹⁵ Yönetmeliğin 27/3.maddesinde “*Kursu tamamlayan kursiyerler, kursu tamamlamalarından itibaren dokuz ay geçmeden yeni bir kurstan yararlanamazlar.*” hükmüne yer verilmektedir”
<https://www.istib.org.tr/resim/siteici/files/meis.pdf> **Erişim:** 25.06.2022.

¹⁶ “<https://www.istib.org.tr/resim/siteici/files/meis.pdf> **Erişim:** 25.06.2022

Kursun düzenlenme amacı¹⁷

Çevirmen adaylarının Amasra, İnkum, Güzelcehisar, Mugada, Ulus gibi turistik bölgeleri bulunan Bartın ili genelinde turizm alanına yönelik metinlerin¹⁸ çevirisinde mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, böylece olası işsizliğin azaltılmasına yardımcı olmak¹⁹ kursun amacını oluşturmaktadır.

Kursun verilmesi istenen minimum süreler temel alınmıştır.

Günlük Kurs Süresi: 5 Saat

Haftalık Kurs Süresi: 30 Saat, toplamda 16 Hafta

Kurs Başvuru Kanalı: "İŞKUR'a [kaydolmanız] halinde internetten ön başvuru yapabilirsiniz. Ön başvurunun ardından il müdürlüğü ile iletişime geçip iş ve meslek danışmanınız ile görüşmeniz gerekmektedir. Yapılacak değerlendirmelerin ardından kursa katılım şartlarını sağlamanız halinde iş ve meslek danışman onayı ile mesleki eğitim kursuna katılım sağlayabilirsiniz"²⁰. (**Not:** Kursa öğrenciliği bitmiş bireyler de katılabilir).

Kurs Verilme Şekli: Yaygın etki açısından uzaktan

Hizmet Sağlayıcı: Bartın Üniversitesi

Eğitmen: Ayşe Paşah²¹

Kursun Verileceği Günler: Pazartesi-Cumartesi

Kurs Başlama Saati: 10.30²²

Kurs Bitiş Saati:17.30 (1 saat öğle yemeği arası)

Kurs İçeriği: Turizm metinleri yazım dili ve özellikleri, turizm metinlerinin çevirisinin özellikleri, turizm metinleri çevirilerinde uygulanabilecek kuramsal yaklaşımlar ve çeviri stratejileri, karşılaşılan zorlukla baş etme yolları, sınıf içi ya da çeviri ödevi olarak, Bartın ilini tanıtan çevirisi yapılmamış metinlerin çevirileri (Müze metinleri, şehri tanıtan broşürlerin çevirisi ve tartışılması, Bartın, Amasra, İnkum, Güzelcehisar, Mugada, Ulus bölgelerindeki çevirisi yapılmamış levhaların çevirileri ve tartışılması)²³.

¹⁷ <https://www.iskur.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/aktif-iscucu-hizmetleri/> **Erişim:** 21.06.2022

¹⁸ Turizm alanı metinlerinin çevirisi, tasarı kurs için seçilmiş olsa da Bartın Üniversitesi'nin bölgesel kalkınma odaklı ihtisaslaşma alanı YÖK tarafından Akıllı Lojistik ve Bölge Uygulamaları olarak belirlendiğinden, bu alana yönelik bir mesleki kurs da önerilebilir.

¹⁹ Çeviri uygulamaları yaptırılarak çevirilerin tartışılması ve geri bildirimler yoluyla çevirileri iyileştirmek hedefler arasındadır.

²⁰ <https://www.iskur.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/aktif-iscucu-hizmetleri/> **Erişim:** 21.06.2022

²¹ Tasarlanan ders için eğitmen olarak turizm rehberi ve çevirmen Ayşe Paşah ile anlaşılmıştır. (**Ayşe Paşah:** Tasarı için uydurulmuş bir isimdir). Ayşe Paşah turizm alanında uzun yıllardır çalışmış ve turizm metinleri çevirisinden geçimini sağlayan, bu alanda ders verebilecek yeterlikte biri olarak kurgulanmıştır.

²² Söz konusu kursun uzaktan ve yaz dönemi verilmesi planlanmaktadır.

²³ Kursun büyük bir çoğunluğu çeviri uygulaması ve tartışılması şeklinde öngörülmektedir. Bu kursu alan bireyler sınavdan geçmeleri durumunda aldıkları sertifika ile turizm metinleri çevirisinde uzman olduklarını kanıtlayabilirler. Ayrıca, Bartın'da yaşamak isteyen ve kalan bireyler eğitim sonunda Valilik, İl ve Kültür Turizm Müdürlüğü, Belediye, Bartın Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, Bartın Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü, Turist Danışma Büroları, Tur Şirketleri, bölgedeki turist rehberleri ile katılımcı projeler gerçekleştirip kendilerine istihdam alanı oluşturabilirler. Dokuz ay dolduktan sonra da başka bir mesleki eğitim kursuna katılarak, farklı bir alanda da uzmanlık edinerek istihdam alanlarını genişletebilirler. Burada belirlenen ders içeriği taslak aşamasındadır. Bu makale yayınlandıktan sonra, Bartın ili örneğinde sunulan tasarı ders içeriği ile ilgili olarak İŞKUR ile bir işbirliği yapıp yapılamayacağı da görülecek ve İŞKUR yetkililerinin teşviki sağlanabilirse, bu örnekler başka illerin ihtiyaçlarına ve ilin olanaklarına göre çoğaltılabilecektir. Söz konusu çalışma bu sebeple bir tartışma yazısı şeklindedir. Dersin bir uzman tarafından bölgenin ihtiyacına göre verilecek olması, öğrencilerin bölgede istihdamını sağlayarak Bartın iline kalıcı olarak yerleşmesini sağlayabilir. Alınması öngörülen yoğun eğitim sayesinde, öğrenciler bölüm seçmeli derslerinde görebilecekleri turizm metin türlerinden daha yoğun metin türüyle karşılaşma olanağına sahip olabilir. Bölge ihtiyaçlarına göre daha pratik odaklı bir çeviri eğitimi bu şekilde verilebilir. Böylesi bir derste çeviri için seçilecek metinlere ilişkin eğitimin bölge ihtiyaçlarına göre alanda uzman bir eğitmen tarafından verilmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte söz konusu bu tartışma yazısı uygulamaya dökülebilirse, ders içeriğinin eğitmen tarafından da değiştirilebilecek esneklikte tutulması öngörülmektedir. Örnek metinler eğitmen tarafından belirlenecektir.

- Kursa katılan kursiyerlerin kısa vadeli sigorta kolları kapsamında genel sağlık sigortası primleri ve iş kazası meslek hastalığı sigorta primleri ödenecektir²⁴.
- Kurs bitiminde adaylara yapılacak sınavla sertifika verilecektir²⁵.

Sonuç

Bu çalışmada, çevirmen adaylarını uzmanlaşma süreçlerinde çeviri piyasasına daha hazır hale getirmek için başvurulabilecek yollardan biri olan İŞKUR mesleki eğitim kursları anlatılmaya çalışılmıştır. Söz konusu kursları vermenin bazı koşulları bulunmaktadır. Bu koşullar tartışma kısmında açıklanmıştır. İç paydaş olarak üniversitelerin, dış paydaş olarak işveren, işgücü piyasası olarak nitelendirilebilecek çeviri piyasası ve İŞKUR gibi kurumların dayanışmasıyla, çevirmen adayları mezun olmadan birtakım çeviri alanlarında yukarıda açıklandığı şekliyle mesleki eğitim kursları almaları için teşvik edilebilir. Bu kurslar, en fazla 160 gün verilmektedir. Çevirmen adayları bu programlara kaydolarak uzmanlaşma sürecinde ilgi duydukları alana göre yoğun çeviri faaliyeti gerçekleştirerek mezun olmadan o konuda yetkin hale gelebilir ve çeviriden para kazanma sürecini henüz öğrencilik döneminde başlatabilir. Kurslara öğrenciler dışında önceden mezun olmuş bireylerin katılması da mümkün olduğundan çok yönlü bir tartışma ortamı meydana getirilebilir. Bu kurslar sayesinde bölgesel kalkınma odaklı faaliyetlere de katkı yapılabilir. Zira tarım faaliyetlerinin yoğun yapıldığı bölgelerde tarım metinleri çevirisi alanında bir mesleki kurs verilmesi bölge halkının değerlerine olan farkındalığını arttıracığı gibi, kursa katılanlar ve konuya ilgi duyanlar tarımla ilgili kurum ve kuruluşlarda/firmalarda (Tarım ve Orman Bakanlığı) mütercim ya da tercüman olarak istihdam edilebilir. Ayrıca söz konusu kurslar akademi ve piyasa arasında oluşan boşluğun azaltılmasında önemli bir konuma sahiptir. Özellikle, öğretim elemanı sayısının az olduğu veya bu alanda eğitim verecek hocaların bulunmadığı mütercim tercümanlık bölümlerinin bulunduğu illerde, şartlara bağlı olarak uzaktan veya yüz yüze İŞKUR destekli mesleki kurslar verilmesi de üniversitelerin başlattığı uzmanlaşma sürecini hızlandırabilir. Çevirmen adayları en azından piyasanın kendilerinden neyi beklediğini görebilir ve mesleklerine yönelik önyargıları azalabilir. Üniversitelerin başlattığı uzmanlaşma süreci bu mesleki kurslar sayesinde sadece giriş düzeyinde olmaktan çıkarak makro yaklaşımlarla bu şekilde tamamlanabilir.

Kaynakça

- Aktif işgücü hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında genelge
<https://www.istib.org.tr/resim/siteici/files/meis.pdf> Erişim: 25.06.2022
- Snell Hornby, M. (2000). *The turns of translation studies: new paradigms or shifting viewpoints*, Benjamins Publishing Company.
- Specialty, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/specialty> Erişim: 19.06.2022
- Specialization, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6z%C3%B6k/ingilizce/specialization> Erişim: 19.06.2022
- <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/tarihce/> Erişim: 21.06.2022

²⁴ <https://www.iskur.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/aktif-iscucu-hizmetleri/> Erişim: 21.06.2022

²⁵ "Mesleki yeterlilik belgesi verilebilen mesleklerde açılan kurslarda MYK tarafından belirlenmiş mevzuat çerçevesinde sınav yapılır ve sınavda başarılı olanlara mesleki yeterlilik belgesi verilir. Mesleki yeterlilik belgesi verilemeyen mesleklerde açılan kurslarda ise MEB veya üniversite tarafından sınav yapılır ve sınavda başarılı olanlara MEB veya üniversite tarafından kurs bitirme belgesi veya sertifikası verilir" ifadeleri gereğince bir sınav yapılması düşünülmektedir. MYK tarafından, 12UMSo274-6 referans koduyla çevirmen Seviye 6 olarak belirlenmiş ve çevirmenlik yeterlik belgesi almak için sınav konusu tartışılmaya başlamıştır. Bu durum kesinleştiği takdirde, tasarlanan kursun sınavı da ona göre yapılacaktır" (bkz. https://portal.myk.gov.tr/index.php?fileName=12UMSo274-6%20Rev%2001%20%C3%87evirmen&dl=Meslek_Standartlari/5427/SON_TASLAK_PDF_20200521_164304.pdf) Erişim: 01.07.2022

Küreselleşme çarkında çeviride uzmanlık kavramının bugünkü boyutu:, Akademi-piyasa işbirliğine giden süreçte yeni atılımlar:
İşKUR örneği / F. oban

<https://www.iskur.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/aktif-igucu-hizmetleri/> Erişim: 21.06.2022

<https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/ihaleler/?page=1> Erişim: 25.06.2022

https://portal.myk.gov.tr/index.php?fileName=12UMSO274-6%20Rev%2001%20%C3%87evirmen&dl=Meslek_Standartlari/5427/SON_TASLAK_PDF_20200521_164304.pdf Erişim: 01.07.2022

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver ieği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver ieği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616